

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 3 K

Spored za štirinajsti teden

Drama

Poned., 13. dec.	— Bobrov kožuh.	C
Torek, 14. dec.	— Zaprto.	
Sreda, 15. dec.	— Smrtni ples I.	E
Četrtek, 16. dec.	— Smrtni ples II.	E
Petek, 17. dec.	— Sen kresne noči v opernem gledališču ob dramskih cenah	A
Sobota, 18. dec.	— Jubilej, Snubač, Medved, Kirurgija	D
Nedelja, 19. dec.	— Bobrov kožuh	Izven.
Poned., 20. dec.	— Smrtni ples I.	B
Torek, 21. dec.	— Smrtni ples II.	B

Opera

Poned., 13. dec.	— Zaprto.	
Torek, 14. dec.	— Tosca.	A
Sreda, 15. dec.	— Trovatore.	D
Četrtek, 16. dec.	— Tosca.	B
Petek, 17. dec.	— Sen kresne noči. Dramska predstava.	A
Sobota, 18. dec.	— Vesele žene windsorske.	C
Nedelja, 19. dec.	— Rigoletto.	Izven.
Poned., 20. dec.	— Zaprto.	
Torek, 21. dec.	— Tosca.	E

V drami se pripravlja za božič: Cvrček za pečjo; — v operi Fra Diavolo.

Bobrov kožuh

Tatinska komedija v štirih dejanjih. Spisal Gerh. Hauptmann. Prevel Josip Mazi.

Režiser: A. DANILO.

Pl. Werhahn, uradni predstojnik	g. Peček.
Krüger, rentar	g. Rogoz.
Dr. Fleischer	g. Pregarc.
Motes	g. Gregorin.
Gospa Motesova	gna Rakarjeva.
Wolfovka, perica	ga Danilova.
Julij Wolf, njen mož	g. Plut.
Leontina } njeni hčeri {	gna Bukšekova.
Adela }	gna M. Danilova.
Wulkov, brodnik	g. Danilo.
Glasenapp, uradni pisar	g. Strniša.
Mitteldorf, uradni sluga	g. Gradiš.
Filip	* * *

Dejanje se godi nekje blizu Berlina za časa septenatnega boja.

Smrtni ples

(I. del)

Štiri dejanja. Spisal Avgust Strindberg. Prevel A. Robida.

Režiser: O. ŠEST.

Edgar, kapitan pri trdnjavskega topništva	g. Rogoz.
Alisa, njegova žena, bivša igralka	ga Boršnikova.
Kurt, karantenski mojster	g. Gaberščik.
Jenny, služkinja	gna Maškova.
Starka	gna Rakarjeva.
Straža	g. Rakuša.

Smrtni ples

(II. del)

Tri dejanja. Spisal Avgust Strindberg. Prevel A. Robida.

Režiser: O. ŠEST.

Edgar	g. Rogoz.
Alisa	ga Borštnikova.
Kurt	g. Gaberščik.
Allan, Kurtov sin	g. Peček.
Judita, Edgarjeva hči	ga Šaričeva.
Poročnik	g. Kralj.

Sen kresne noči

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare,
prevel Oton Zupančič. Glasba F. Mendelssohna.

Dirigent: B. PERIČ.

Režiser: OSIP ŠEST.

Tezej, vojvoda atenski	g. Gabršček.
Egej, Hermijin oče	g. Gregorin.
Lisander, } zaljubljena v Hermijo {	g. Terčič.
Demetrij, }	g. Rakuša.
Filostat, voditelj zabav pri Tezeju	g. Potokar.
Dunja, tesar	g. Strniša.
Klopčič, tkalec	g. Daneš.
Pisk, mehokrp	g. Rogoz.
Nosan, kotlar	g. Ločnik.
Trlica, krojač	g. Peček.
Smuk, mizar	g. Plut.
Hipolita, kraljica amazonska	gna Bergantova.
Hermije, zaljubljena v Lisandra	ga Juvanova.
Helena, zaljubljena v Demetrija	ga Rogozova.
Oberon, vilinski kralj	gna Wintrova.
Titanija, vilinska kraljica	ga Šaričeva.
Spak	gna Vera Danilova.
Grašek } palčki {	gna Gorjupova.
Pajčevina }	gna Presetnikova.
Vešča }	gna Repovževa.
Gorčica }	Juvanova ml.

Drugi palčki iz spremstva kraljevega in kraljičinega. Tezejevo in Hipolitino spremstvo. — Godi se v Atenah in v gozdu blizu njih.

VEČER ČEHOVA

Jubilej

Šala v enem dejanju; prevel P. Golia.

Andrej Andrejevič Šipučin, ravnatelj banke	g. Manjecki.
Tatjana Aleksejevna, njegova žena	gna Bergantova.
Kuzmà Nikolajevič Hirin, knjigovodja	g. Kuratov.
Nastasja Fjodorovna Merčutkina	gna V. Danilova.
Bančni uradnik	g. Danilo.

Snubač

Šala v enem dejanju; prevel I. Prijatelj.

Stepan Stepanovič Čbukov, graščak	g. Ločnik.
Natalija Stepanovna, njegova hči	ga Rogozova.
Ivan Vasiljevič Lomov, sosed Čbukova	g. Čengeri.

Medved

Šala v enem dejanju; prevel P. Podravski.

Jelena Ivanovna Popova, vdova	ga Šaričeva.
Grigorij Stepanovič Smirnov, posestnik	g. Putjata.
Luka, star sluga Popovin	g. Plut.

Kirurgija

Šaljiva povest v enem dejanju; prevel P. Golia.

Ranocelnik Kurjatin	g. Kuratov.
Cerkovnik Vomiglasov	g. Čengeri.

Jubilej.

Stari knjigovodja Hirin sedi za pisalno mizo in piše za svojega gospodarja, ravnatelja banke Šipučina, referat.

Šipučin vstopi. V rokah ima album, ki so mu ga ravnokar izročili uslužbenci. Med vrati se še enkrat ozre: »Dragi moji, ta vaš dar bom hranil kot spomin na najbolj srečne dni svojega življenja do smrti. Da, dragi moji. Še enkrat, hvala lepa!«

Hirin vstane in čestita ravnatelju. Ta ga poljubi. Kar je napravil dobrega v teh petnajstih letih, za vse gre zahvala predvsem uslužbencem. Da, petnajst let!

Če nihče ne bo motil, potem bo referat že ob treh popoldne gotov, pravi Hirin. Ravnatelj stavi na referat ogromne nade, toda on je prvi, ki moti svojega zvestega knjigovodjo. Najprej mu pove, da je bila zjutraj pri njem Hirinova soproga, ter se bridko pritožila. Z nožem da je tekel za njo. To vendar ne gre. Nato mu na dolgo razklada, da so mu uslužbenci pravkar poklonili album, člani banke pa da mu nameravajo podariti srebrno kupo. Oboje seveda je kupil sam. V banki mora vse imponirati, baš v tem je njegova zasluga, da je visoko dvignil reputacijo banke. Končno ga ozmerja. Vsak čas lahko pride sem deputacija, on pa sedi tu z omotanimi nogami in v oguljeni suknji. Tudi njegova žena da dopotuje zdaj zdaj z vlakom. Moral bi na kolodvor, a da je preveč nervozen, živci so mu silno napeti.

V tem nipu vstopi vsa zasopla Tatjana Aleksejevna. Časa nima nič, samo eno minuto, pa bo vse povedala. Moti moža in knjigovodjo. Njeno pripovedovanje prekine gospa Merčutkina, ki je po pomoti prišla v banko zahtevati neki denar za svojega moža. Dopovedujejo ji, da je njen mož državni uslužbenec, tu pa da je privatna banka, toda ona goni vedno svojo.

Merčutkina Šipučina tako razdraži, da ji končno sam izplača denar. Toda ona še ne odide. Iznati jo morajo s silo. Obe ženski padeta nezavestni Šipučinu v naročje in v tem trenutku se javi deputacija, ki je prišla čestitat k jubileju.

Snubač.

Zdravi, izpitani in jako samoljubni graščak Lomov pride v fraku in rokavicah k svojemu sosedu Čbukovu in zasnubi njegovo hčer. Stari je zelo vesel, pokliče Natalijo Stepanovno in jo pusti samo s snubačem. Lomov je zelo neroden in začne z dolgim uvodom, kjer pripoveduje, da sta rodbini Lomovih in Čbukovih živeli vedno v najboljšem prijateljstvu. Tudi se svet Lomovih tesno dotika sveta Čbukovih. Tako na primer mejijo Lomovi voljvi logovi ob Čbukovo brezje . . .

Natalija Stepanovna trdi, da so volovji logovi njeni, in vname se hud prepir. Ko končno vstopi stari Čubukov in sam tudi potrди, da so volovji logovi njegovi, se prepir poostri. Začno zmerjati drugi drugega in snubač užaljen odide.

»Ostuda, šavra šavrasta, pokveka,« pravi stari Čubukov, ko ostane sam s hčerjo, »pa si še upa, priti snubit!«

Ko zarjavela devica zve, da je prišel Lomov snubit njo, pade skoro v nezavest, kriči in prosi, naj ga pokličejo nazaj.

Lomov pride. Natalija mu prizna, da sta se oba z očetom motila. Volovji logovi so res njegovi. Lomov se potolaži. Pripoveduje ji o strašni nesreči, ki ga je doletela: Njegov pes Ugada j je ohromel. Njegov pes, ki mu ni para! Toda Natalija je muenja, da je njihov Odkataj mnogo boljši. Nastane zopet spor, v katerega se vmeša tudi Čubukov. Tako zmerjajo drugi drugega, da postane Čubukovu slabo, a Lomov se zgrudi kot mrtev na zofo. Natalija stočc: Umrl je, umrl . . .

Komaj se Lomov zave, združi oče njegove in hčerine roke: Poročita se! Blagoslavljam vaju, samo mene pustite na miru.« Ko sta zaročena, se zopet začneta prepirati zaradi psov. »No, se že začenja rodbinska sreča!« pravi Čubukov in ukaže prinesiti šampanca.

Medved.

Mlada vdova Jelena Ivanovna Popóva žaluje zvesto in stanovitno za svojim pokojnim soprogom. Nikamor ne hodi in nikogar ne sprejema. Stari sluga Luka ji pravkar prigovarja, naj se vendar že enkrat potolaži. Sedaj je še mlada, življenje čaka nanjo. Čez deset let bo prepózno . . .

Zunaj zazvoni hišni zvonec in v sobo prilomasti mladi posestnik Smirnov. Pokojniku je posodil tisoč dvesto rubljev, sedaj jih tirja nazaj. Z izgovorom, da je danes upravitelj odsoten, da naj torej počaka do jutri, se ne da odpraviti. Denar hoče takoj, ker mora jutri plačati procente. Popóva ukaže najprej Luki, naj ga odpravi iz hiše, ker to nič ne zaleže, ga podi sama in ga zmerja z medvedom.

Smirnov jo pozove na dvoboj. Ona prinese samokrese, toda, ker ne zna streljati, jo mora on naučiti. Energični nastop vdovini Smirnovu tako imponira, da se zaljubi vanjo.

Videč priprave za dvoboj, je zbežal Luka ven klicat ljudi na pomoč. Ko se vrne z vrtnarjem, kočijažem in delavci, da bi strahovali nasilneža, najde svojo gospo v njegovem objemu.

Kirurgija.

Bojnišnica na deželi, Zdravnik je odpotoval, bolnike sprejema njegov ranocelnik Kurjatin.

V sprejemnico vstopi djačók (pravoslavni cerkovnik) Vomiglasov in toži, da ga boli zob. Oče dijakoň mu je nasvetoval, naj si dela obkladke iz žganja in hrena, Glikerija Anisimovna mu je priporočila škapulir z Afijonske gore in izmivanje s toplim mlekom; vse ni nič pomagalo.

»Predsodek«, pravi Kurjatin, ko si ogleda ustno votlino Vomiglasova, »izdreti ga moramo«.

»Vi to bolje veste, Sergej Kuzmič, zato ste se tudi učili, da razumete svoje delo in veste, kedaj izdreti in kedaj s kapljicami zdraviti, daj vam Bog zdravje . . .«, besediči ubogi cerkovnik.

»To ni nič,« meni važno Kurjatin in izbira instrumente, »kirurgija, to ni nič. Glavno je — navada in pa trdna roka. Pljumeš, pa je. Zadnjič se je, kakor vi, pripeljal v bolnišnico posestnik Aleksander Ivanič Egipetski . . . Tudi z zobom. Izobražen človek, vse izprašuje, za vse se zanima, kako in kaj, roko mi stiska po prijateljsko . . . V Petrogradu je živel sedem let . . . Izderite mi ga, Sergej Kuzmič! Izderem ga lahko. Samo to moraš znati, brez znanja ničesar ne opraviš. Zobje so ti razne sorte. Enega boš izdrl s kleščami, drugega s kaveljčkom, tretjega s ključem. Vsakega drugače. No, odpri usta . . . Takoj ga bomo . . .«

Djačok kriči, se zvija v bolečinah in prosi, naj za božjo volje že enkrat izdere zob, Kurjatin mu stika s kleščami po ustih, ga miri in modruje: »Tega lahko. Pljumeš, pa je. Glavno je, da globoko zgrabiš. Drugače se krona odloimi.«

Končno odlete klešče od zoba, djačok se razjezi in hoče oditi, toda Kurjatin mu strogo ukaže, naj zopet sede. »Misliš, da je to tako lahko. Saj sem ga gospodu Egipetskemu tudi izdrl!« . . .

Zopet ista storija. Djačok kriči, Kurjatin mu sili s kleščami v usta in ga zmerja: »Tiho bodi! Kirurgija, to ni igrača!«

Navsezadnje mu odloimi krono. »Eh, s kaveljčkom bi ga bil moral,« mrmra Kurjatin, spravlja klešče v omarico in ošteje ubogega djačka, ki kriči od bolečine in ogorčenja:

»Kaj pa, še zmerjal bi . . . Neotesanec . . . Gospod Egipetski je živel sedem let v Petrogradu . . . izobražen . . . samo obleka je sto rubljev vredna . . . pa ni zmerjal . . .«

TOSCA

Melodrama v 3 dejanjih. Besedilo po V. Sardouju napisala L. Illica in G. Giacosa, prevel Cvetko Golar; vglasbil G. Puccini.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. RUKAVINA.

Floria Tosca, slovita pevka (sopran)	gna Zikova.
Mario Cavaradossi, slikar (tenor)	g. Kovač.
Baron Scarpia, policijski načelnik (bariton)	g. Levar.
Cesare Angelotti (bas)	g. Zorman.
Cerkovnik (bariton)	g. Trbuhović.
Spoletta, birič (tenor)	g. Mohorič.
Sciarrone, orožnik (bas)	g. Vovko.
Jetničar (bas)	g. Perko.
Pastir	gna Šterkova.

Kardinal, sodnik, vodja mučilnice, pisar, častnik, podčastnik, vojaki. Cerkveni pevci, duhovniki, ljudstvo.

Godi se v Rimu leta 1800.

Nove dekoracije izdelal g. dek. slikar V. Skružny.

Prva vprizoritev leta 1900. v Rimu.

I. V cerkvi St. Andrea della valle v Rimu.

Angelotti, bivši konzul nekdanje rimske republike, je ušel iz ječe in se skriva v kapelici. Slikar Mario Cavaradossi, njegov prijatelj, ga spozna ter obljubi pomagati mu. Ko pride Tosca, Cavaradossijeva zaročenka, se Angelotti urno zopet skriva. Podoba, ki jo slika Cavaradossi, vzbudi v Toski ljubosumnost, ali on jo kmalu pomiri. Markiza Attavanti, sestra Angelottijeva, je skrila pod oltarjem žensko obleko, da more preoblečeni brat pobegniti pred zasledujočim ga Scarpio. — Cavaradossi svetuje Angelottiju, naj se skriva v njegovi vili, ako pa preti nevarnost, v vodnjaku. Oba odideta. Scarpia z biriči išče Angelottija, pa ga ne najde. Na podobi spozna poteze markize Attavanti in ker jo je slikal Cavaradossi, ljubček Toskin, je Scarpiji takoj jasno, da mora biti Cavaradossi

v stiku z begom Angelottijevim, tembolj, ker je v kapelici našel pahljačo z grbom markize Attavanti. Pretkani Scarpia hoče po ljubosumni Tosci izvedeti, kje je skrit Angelotti. Biriči zasledujejo Angelottija.

II. Soba ministra Scarpije v farneški palači. Scarpia sedi pri večerji, pričakujoč Toske. Birič Spoletta poroča, da se ni posrečilo prijeti Angelottija, pač pa Cavaradossija. Scarpia zapove privedi Cavaradossija. Po brezuspešnem zaslišavanju ga ukaže mučiti.

Tosca pride in čuje ječanje mučenega Cavaradossija, skrivališča Angelottijevega pa noče izdati. Muke Cavaradossijeve naraščajo, dokler Tosca ne pove, da je Angelotti skrit v vodnjaku. Cavaradossi, pripeljan pred Scarpijo, hitro spozna, da je Tosca izdala skrivnost, zato jo pahne od sebe. Za Scarpijo strašna vest, da je Napoleon zmagal pri Marengu, navduši silno Cavaradossija, tako, da spozna Scarpia v njem svojega političnega nasprotnika. Scarpia ga ukaže usmrtiti. Edino Tosca ga more rešiti, ako se uda Scarpiji, ki že davno hrepeni po njej. Tosca je stanovitna, ali ko začuje priprave za usmrčenje Cavaradossijevo, reče Scarpiji, da se mu uda, ako s tem reši Cavaradossija. Scarpia to obljubi, ali ko hoče Tosco objeti, ga ona z bodalom umori. Nato hiti domov, vzame vso zlatnino in bisere ter gre v grad Sant Angelo h Cavaradossiju, da bi z njim pobegnila.

III. Na vrhu grada St. Angelo v Rimu.

Vojaki privedejo Cavaradossija na morišče. Tosca prihiti s pismom Scarpijevim, ga pokaže Cavaradossiju in mu razodene, da bo le na videz ustreljen. Toda hudobni Scarpia je bil ukazal, da naj Cavaradossija resnično ustrelje. Cavaradossi pogumno stopi pred puške, ko pa vojaki ustrelje, se zgrudi mrtev. Tosca misli, da se le dela mrtvega, kmalu pa spozna resnico ter skoči z grada v globočino.

TRUBADUR

(IL TROVATORE)

Opera v štirih dejanjih. Besedilo spisal S. Cammerano, prevel A. Štritof. Vglasbil G. Verdi.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Grof Luna (bariton) g. Romanovski.
 Leonora (sopran) gna Richterjeva.
 Ineza, njena družica (sopran) gna Vrhunčeva.
 Azucena, ciganka (mezzosopran) gna Thierryjeva.
 Manrico, njen rejeneč, trubadur (tenor) . . . g. Drvota.
 Ruiz, njegov prijatelj (tenor) g. Mohorič.
 Ferrando, načelnik grajske straže (bas) . . . g. Zupan.
 Ciganski poglavar (bas) g. Vovko.
 Sel (tenor) g. Simončič.

Služinčad, spremstvo, vojaki, cigani. — Godi se deloma v Biskaji, deloma v Aragoniji v 15. stoletju. — Prva vprizoritev l. 1853. v Rimu.

I. Ferrando pripoveduje straži, da je imel stari grof Luna dva sina. Mlajšega je bila neka ciganka začarala. Ker so jo zato sežgali, je ugrabila njena hči Azucena grofovo dete in ga baje iz maščevanja vrgla v ogenj. Po nalogu rajnega grofa, ki tega nikdar ni mogel verjeti, išče Ferrando zločinsko ciganko. — **Premena.** Leonora razodene Inezi, da ljubi trubadurja. Grof Luna hoče zapeti Leonori podoknico. Sreča se s svojim tekmečem Manricom ter ga pozove na dvboj.

II. Azucena pripoveduje Manricu grozne doživljaje iz svoje preteklosti in mu odkrije svoje sovraštvo proti Lunovim. Manrico sklene maščevati se nad protivnikom. V tem pride sel s poročilom, da namerava Leonora iti v samostan, ker misli, da je Manrico mrtev. — **Premena.** Luna hoče prepričati Leonorin vstop v samostan. Manrico prihiti in odvede Leonoro.

III. V taborišče grofa Lune privedo Azuceno, v kateri spozna Ferrando zločinsko ciganko. — **Premena.** Manricu in Leonori naznani Ruiz, da vedejo Lunovi vojaki Azuceno na grmado. Manrico odide, da bi jo rešil.

IV. Manrico je z Azuceno vred pal v roke Luni. Oba sta obsojena na smrt. Pred ječo toži Leonora. Z dvora se čuje mrtvaški zbor, iz ječe Manricova pesem. Da bi rešil Trubadurja, obljubi Leonora Luni, da se mu bo vdala. — **Premena.** Leonora, ki je bila vzela strup, pride v ječo po Manrica; on pa jo pahne od sebe, misleč, da mu je postala nezvesta. Ko Leonora umre, da Luna Manrica sežgati, Azucena mu razodeno grozno skrivnost: Bil je tvoj brat.

Vesele žene windsorske

Komično-fantastična opera v treh dejanjih (šestih slikah).
Besedilo po W. Shakespearu; prevel A. Funtek, uglasil
O. Nicolai.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Sir John Falstaff (bas)	g. Zathej.
Fluth, meščan (bariton)	g. Romanovski.
Page, meščan (bas)	g. Zupan.
Fluthova (sopran)	gna Zikova.
Pageva (mezzo-sopran)	gna Šterkova.
Fenton, mlad meščan (tenor)	g. Kovač.
Ana, hči Pageva (sopran)	ga Levičkova.
Slender, bogat meščan (tenor)	g. Truhovič.
Dr. Cajus, Francoz (bariton)	g. Zorman.
Natakar	gna Vrhunčeva.
Prvi meščan	g. Simončič.
Drugi meščan	g. Drenovec.

Meščani in meščanke, bajne prikazni. — Godi se v Windsorju na Angleškem v začetku 17. stoletja.

1. Gospe Fluthova in Pageva sta prejeli od Falstaffa enako glaseči se pismi ter skleneta maščevati se na vesel način.

Ljubosumni Fluth svari svoje prijatelje, naj ne zaupajo ženskam. — Pageva hčerka Ana ima tri snubače, bogatega Slenderja, drja Cajusa in siromašnega Fentona, katerega ona ljubi, njeni starši pa odklanjajo. — Fenton prosi zama Pagea, naj mu da hčerko v zakon. Po prerekanju nastane prepir in Fenton zatrjuje, da si bo pridobil Ano z zvesto svojo lubeznijo.

2. Soba pri Fluthovih.

Falstaff pride povabljen k sestanku z gospo Fluthovo, ali gospa Pageva pride, kakor je bilo dogovorjeno, vsa razburjena s strašno novico, da prihaja ljubosumni Fluth, ki namerava zapeljivca umoriti. Ves prestrašen se da Falstaff veselim ženskam skriti v veliko košaro za perilo. — Hlapcema, ki naj neseta perilo na belišče

ukažeta ženi vreči vsebino košare v vodo. — Ljubosumni soprog Fluth privede s seboj več prijateljev, s katerimi zaman iztika po stanovanju, da bi zasačil Falstaffa. Fluthova in Pageva se delata užaljeni in ker tudi Fluthovi prijatelji ne najdejo zapeljivca, očitaio vsi Fluthu pretirano ljubosumnost.

3. Gostilna.

Falstaff išče v pijači utehe po včerajšnji nezgodi. Potolažen pa je šele, ko prejme zopet pismo od Fluthove, naj pride k njej, ker je njen mož odšel na lov. Lovska družba pride na požirek vina in nekateri so toli predrzni, da si upajo s Falstaffom tekmovati v pijači. — Fluth pride k Falstaffu preoblečen kot Sir Brook Pri dobri kapljici zasučje Brook govornico na svojo ženo in tako izve dan in uro sestanka.

4. Soba pri Fluthovih.

Končno je Falstaff s Fluthovo sam. Ona hlini ljubezen in obžaluje včerajšnjo nezgodo na belišču. Zopet ju moti Pageva z neprijetno vestjo, da že prihaja besni soprog. Urno vtakneta veseli ženi Falstaffa v obleko neke tete, kateri pa je bil svoj čas Fluth prepovedal prihajati v hišo. Fluth zopet preišče vse stanovanje in zaman prebrska košaro, hoteč umoriti Falstaffa. V staro babo preoblečenega Falstaffa Fluth ne spozna in vrže debelo babo, udrihajoč po njej, skozi vrata.

5. Vrt pri Pagevih.

Nadejaje se, da ugleda svojo sladko Ano, pride Slender, ali hitro se skrije za grm, ko začuje prihajajočega Cajusa, ki tudi upa uzreti svojo Ano. Ali i on se hitro skrije, ko zasliši Fentona peti serenado. — Ana prihití k Fentonu in oba si obljubita večno ljubezen. Veseli ženi sta razodeli svojima sprogima vso burko s Falstaffom in sedaj se vsi dogovore, da ga pozovejo še enkrat na sestanek v windsorski park, kjer naj se uprizori s pomočjo prijateljev velika čarobna burka, Falstaffu za kazen.

6. Windsorski park o polnoči.

Falstaff pride kot bajni lovec Herne, veseli ženi se mu pridružitá a baš ko misli Falstaff, da se bliža trenutek razkošja, nastane po parku vrišč in hrup, vsa vesela družba privre našemljena v bajne prikazni in muči Falstaffa, dokler se grešnik ne spokori. — Fluth, Page in njiju veseli ženici razodenejo Falstaffu vprizorjeno burko, Falstaff prizna svojo pregreho, sprejme ponujeno mu spravo in vesele igre je konec.

RIGOLETTO

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Viktoru Hugoja drami „Le roi s'amuse“, napisal F. M. Piave, preložil A. Funtek. Vglasbil Giuseppe Verdi.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Vojvoda mantovanski (tenor)	g. Drvota.
Rigoletto, njegov dvorni šaljivec (bariton)	g. Levár.
Gilda, hči Rigolettova (sopran)	gna Levičkova.
Sparafucile, bandit (bas)	g. Pisarevič.
Maddalena, njegova sestra (alt)	gna Šterkova.
Monterone (bas)	g. Zupan.
Borsa	(tenor)	g. Mohorič.
Marullo	dvorniki (bariton)	g. Zorman.
Ceprano	(bas)	g. Trbuhovič.
Grofica Ceprano (sopran)	gna Šuštarjeva.
Paž (sopran)	gna Ponikvarjeva.
Stražnik (bariton)	g. Vovko.

Dvorne dame in kavalirji. Godi se v Mantovi in okolici v XVI. stoletju. Prva vprizoritev l. 1851. v Benetkah.

I. Slavnost pri vojvodi. Vojvoda pripoveduje svojemu dvorniku Borsi o neki deklici, ki jo je videl v cerkvi. Všeč pa mu je tudi grofica Ceprano. Stari Monterone, čigar hčer je bil vojvoda zapeljal, ga kliče brezuspešno na odgovor. Rigoletto, dvorni šaljivec, zasmehuje Monterona, ta pa prekolne vojvodo in Rigoletta. Monterona odvedejo v ječo. — Premena. Ulica. Rigolettov dom. Gilda presrčno pozdravi prihajajočega očeta Rigoletta. Ko čuje Rigoletto korake, hiti gledat, kdo prihaja, med tem pa smukne skozi vrata vojvoda, preoblečen v študenta, podkupi varuhinjo Giovanni in se skrije. Ko Rigoletto odide, se vojvoda približa Gildi, ki ga ljubi, odkar ga je videla v cerkvi. Prišežeta si zvesto ljubezen, vojvoda odide. Na ulici so vojvodovi kavalirji, ki naj Gildo ugrabijo. Prihajajoči Rigoletto vpraša, kaj nameravajo. Rečejo mu, da imajo nalog, ugrabiti grofico Ceprano, nasproti bivajočo. — Rigoletto naj se, kakor oni, maskira in naj jim pomaga. Ko lažnjivi kavalirji odvedejo Gildo, spozna Rigoletto, kako kruto so ga prevarili.

II. Dvorana. Kavalirji pripovedujejo vojvodi, da je Gilda že tu v sosednji sobi. Vojvoda hiti k njej.

Rigoletto se dela veselega. Ko hoče k hčeri, mu kavalirji branijo. Gilda je čula očetov glas in prihiti k njemu. Kavalirji odidejo. Gilda prizna, da ljubi svojega zapeljivca. Rigoletto misli le še na osveto, zaman prosi Gilda milosti.

III. Ulica. Krčma Sparafucilova. Rigoletto je najel bandita Sparafucila, naj umori nocoj vojvodo, ki zahaja v to krčmo zaradi lepe plesalke Maddalene, sestre Sparafucilove. Maddalena ve o name-ravanem umoru, hoče pa vojvodo rešiti, ker ji je všeč, zato pred-laga bratu, naj umori kogarsikoli, da ne bo ob zaslužek. Vse to na čuje Gilda ter sklene, žrtvovati se za vojvodo. Nevihta narašča, Gilda, preoblečena v moško obleko, išče zavetja v krčmi. potrka in komaj vstopi, zabodena umrje. Rigoletto zahteva mrtvega vojvodo, Sparafucile mu prinese zavitega mrliča, — kar se začuje glas vojvodov. Rigoletto pogleda mrliča, vidi svojo hčer in se zgrudi nanjo.

Avgust Strindberg.

Iz nižin je prišel Avgust Strindberg, sin dekle. Hlapec po rodu, aristokrat po srcu (saj je bil umetnik!), bogat in vseobsežen po duhu, je nosil v sebi elemente porajajočega se človeštva, novih, neoskrunjenih plasti človeške družbe, ki silijo kvišku s svojimi nedegeneriranimi voljami in energijami.

V Strindbergovi „Gospodični Juliji“ zmaga hlapec Žan! Kakšna nezaslišanost za tedanje oficijalno gledališče, ki ga je štiridesetletni zreli revolucionarec zrevolucioniral do tal. Gori na provincijalnem Švedskem so se na gledaliških deskah sprehajali tedaj sami kralji in principi in vitezi, kvečemu še dobro situirani meščani, in odigravale so se melodramsko genljive ditarambske tragedije ter psevdoklasicistične in psevdorealistične drame. V srcu Evrope, v Parizu, pa je eksplodiralo iz zadušljivega ozračja romantike novo sveže geslo, nova vrednota. Kot osvajajoč val se je razlil naturalizem v Evropo in trčil ob njene predsodke. Z intuitivnostjo umetnika je zaznal Strindberg ta fluid. In postavil je na oder hlapca Žana, to do golega slečeno figuro, robustno in proletarsko, kakor iz grobega kamna izsekano, ter nji nasproti eterno, živčno, aristokratsko Julijo. In plebejec je zmagal nad aristokratko... Kritika je zakričala, oficijalni krogi so obstrmeli, nesrečni avtor je bil deležen vsega zasmeha, prezira in zaničevanja. A zmagal je hlapec Žan: zmagal je Strindberg.

Zakaj hlapec Žan je Strindberg sam. Rojen je bil v neznatnih, ponižujočih razmerah (na svojo mladost je gledal v poznejših letih vedno kot na nekaj strašnega in je menil, da je vsaka mladost s svojimi probujajočimi se instinkti in nagoni najgroznejši del človeškega življenja) kot sin malega provincijalnega naroda. In Brandes je dejal, da je prokletstvo za pisatelja, če je sin malega, provincijalnega naroda. Strindberg je premagal to prokletstvo, njegov dinamični duh je razmeknil ozke meje domovine. Z razkrajajočo redko silo svojega peresa, z brezprimerno energijo, z drzno impetuzno bojevitostjo, nečuvveno odkritostjo in svojim univerzalnim znanjem je postal sin dekle pisatelj svetovnega slovesa, kot človek svetoven problem, s katerim se je pečala vsa intelektualna javnost, magnet, ki privlači in odbija, mož, ki se ga svet spominja poleg največjih mož preteklega stoletja. In ko je nekaj let pred vojno ta vekomaj išočič in vekomaj nemirni duh ugasnil, je bil tako dolgo zaničevani, prezirani in neljubljeni sin dekle pokopan po kraljevsko. —

Nemogoče je, deskriptivno naznačiti genezo in razvoj Strindbergovega genija. To ni linija življenja filistrovega, ki v premi smeri teži k svojemu polu. Njemu ne pade resnica z neba, da bi jo pobral in se obogatil ž njo: vse njegovo notranje življenje je neprekinjena vekovečna borba. Genij-revolucionar, ki ruši stare temelje, in zidar, ki stavi nove, anarhist, ki razkrajja človeško družbo, hrepeneč po sintezi vseh osnov globljega, resničnejšega, pravičnejšega življenja, notranjega in zunanjega. Tem svojim borbam, ki so hkrati socialne, verske, umetniške, znanstvene borbe človeškega intelekta preteklega polstoletja, je postavil Strindberg vidna znamenja v svojih avtobiografskih konfesijah: Sin deklice (1886), Razvoj duše (1887), Bedakova izpoved (1888), Inferno (1897), Legende (1898), Razdvojen (1902) in Samoten (1903). Že po teh naslovih samih si je mogoče predočiti rast notranjega lica Strindbergovega. To je prva mladost, ki jedva zaznava umazanost in podlost krog sebe, da ju tembolj občuti, prve borbe duše, ki ne najde utehe v pretirani pobožnosti pietizma, razcvet umetnika in strahovit srčen poraz, ki mu sledi popoln bankerot vsega notranjega in zunanjega življenja, beg od sveta v skrivnostno carstvo alkimije, magije in drugih okulturnih ved, swedenborgska zamaknjenost v transcendentalne lepote misticizma, še strašnejša razcepljenost, ki meji na blaznost, dokler ne pride veliki oproščujoči mir samote, ki objame človeka pred smrtjo. To so centralna dela Strindbergovega stvarjanja. Iz tega spektra teko žarki njegovega bogatega duha in srca na vse plati: romani: Rdeča soba (1879), Otoški kmetje (1887), Na odprtem morju (1890), Gotske sobe (1904); novele in zbirke: Švedske usode in pustolovščine, Poroke, Švicarske novele, romantične povesti: Ischandala, Čarovnica in Otok blaženih; dalje Morje z otoki, Pravljice, Bajke, Cvetlične slikarije, Historične minijature, Švedske minijature; pesmi: Mrzlica (1883), Mesečnjak (1883), Ljubavna lirika (1902) in Heksometri (1902); končno znanstvena dela: zgodovinski spisi: Švedski narod (1882), Sylva Sylvarum (1896) in naposled njegov grandiozni filozofski spis Modra knjiga (1906/8), nekaj breviarium universale, v katerem je Strindberg v pestri aforistični obliki podal izkustva svojega bogatega duha na vseh panogah človeških znanosti in umetnosti, knjiga, o kateri je sodil norveški pesnik Nils Kjaer sledeče: „Velikansko bogatejša ko vsaka zbirka aforizmov iz novejšega časa, kaotična ko koran, srdita ko Jezaija, polna apokrifnih reči ko biblija, zabavnejša ko vsak roman, ostrejša ko večina pamfletov, mistična ko kabala, ostroumno-iznajdljiva ko sholastična teologija, odkritosrčna ko Rousseaujeve prve

Izpovedi, strindbergovska v dobrem kot v slabem, s pečatom njegove brezprimerne izvirnosti, slednji stavek ko magično pismo v temi bleščeče — taka je ta knjiga, v kateri je veliki in čudoviti pesnik še enkrat obračunal s svojim časom in oznanil svojo vero, razborito ko potomec lützenskega junaka.“

Poleg ogromnega bogastva navedenih del, ki bi že sama zadostovala, da proslavijo njegovo ime kot enega največjih svetovnih duhov, pa je napisal Strindberg malone za celo knjižnico dramatičnih del, ki si v zadnjem času polagoma osvajajo vsa velika svetovna gledališča. V teh delih, ki so umetniško sicer različne kakovosti, se javlja vendar povsod pisateljjev pronicavi, ostri, ljuti duh, ki najčešče s svojo brezobzirno analizo razkrajja razmerje med spoloma, to bolešno privlačenje in odbijanje, se roga protiprirodni ženski emancipiranosti, a črta tudi originalno gledane zgodovinske profile in slika cele zgodovinske dobe v širokih dimenzijah. Vse njegove drame razodevajo tehniko, ostro karakteristiko, zanimiv, kondenziran dialog; njegov jezik, ves preobložen z znanstvenimi termini, zveni trdo in neizglajeno ter odmeva živ, vroč ritem resničnega nepotvorjenega življenja — vrline, ki jih ne morejo odrekati Strindbergu celo njegovi najzagrizenejši nasprotniki, pa najsi nazivajo njegov duševni ustroj patološki ali kakršen že koli. Njegove drame so: Napočila je pomlad, Nemirnež, Mojster Olaf, Anno osemindeset (drame dvajsetletnika), romantični igrokazi (drame tridesetletnika) Skrivnost Gildina, Gospa Margit, Srečni Peter, drame štiridesetletnika: Oče, Tovariši, Ljudje iz Hemsö-a, Ključi nebeškega kraljestva; enodejanke: Gospodična Julija, Upnik, Parija, Samum, Močnejša, Vez, Igra z ognjem, Pred smrtjo, Prvi opomin, Debet in kredit, Materina ljubezen; drame petdesetletnika: V Damask (I., II., III. del), Pijanost, Smrtni ples (I. in II. del); slavnostne igre: Advent, Velika noč, O kresu; zgodovinske igre in karakteristike: Folkung, Engelbreht, Gustav Wasa, Erih XIV, Gustav Adolf (tridesetletna vojna), Wittenberški slavec (Luter), Kraljica Kristina, Karel XII, Gustav III; sanjske igre: Nevesta - kraljična, Labodica, Sanjska igra in končno drame šestdesetletnika: komorne igre Bliskavica, Pogorišče, Sonata strahov in Pelikan. Očrtati in pretehtati vsa ta dela, je stvar obširne monografije; zakaj v Strindbergu se zrealijo vsa kulturna in idejna stremljenja cele dobe, cele generacije. Liki najrahločutnejši aparat je zajel njegov duh vsa gibanja, vse pokrete, sleherni razmah in vsako krizo, ki jo je rodil in izzval čas. Idejno in politično je sodoživljal slednjo smer, ki se je javila, bil je socialist in altruist, liberalen individualist, pietist in ateist, mistik in racijonalist.

Najheterogenejše črte se križajo v njegovi psihi, se dotikajo in spajajo v njegovi kaotični osebnosti. Predvsem pa je bil mož in najaktualnejši duh svoje dobe.

In v tem je tičala njegova usodna tragika. Da je bil mož, tako izrazit, subjektiven in enostranski moški tip in pa, da je bil tako aktualen duh. Vse do današnjih dni je bil Strindberg za Evropo predvsem senzacija. Zaslovel je po svojem mizoginstvu, svojem sovraštvu do žensk. To je bilo nesporazumljenje in v tem je tičala tragika njegovega umetniškega dela. Zakaj umetniku ni nikoli do senzacije, ki je išče le artist, da privabi publiko k sebi in svojemu malovrednemu delu, umetnik stoji vedno, najsi korenini še tako globoko v svoji dobi, izven vsake „literarne šole“, izven vseh gesel, izven vsake mode. Njegov poklic je tisočkrat globlji: da obrazuje in oblikuje življenje ter ga stopnjuje, ki živi v njem postoterjeno in potisočerto. Zato bo šele bodočnost pravičneje in pošteneje preoceni in presodila Strindberga...

In tako vidim v Avgustu Strindbergu kot človeku in kot duhu, kot vstvarjajočem umetniku in kot razglablajočem mislecu — glasnika bodočih pokolenj. Vse njegovo zunanje življenje, ta strašna „romantika“ modernega človeka, vsa njegova notranja dispozicija, te nečuvne duševne borbe, stopnjevane včasih do blaznosti, raznežene v deviški čistoti brezmadežne ljubezni, razviharjene v paroksizmih nabruhanega sovraštva, izkričanega v svet v elementarni, včasih naravnost neartikulirani govoricni pračloveka, z bolešno grotesko do solz težkega smeha, s svojim vekomaj žejnim, vekomaj nepotešenim duhom, izumitelj novih vrednot, iskalec novih svojih potov v znanostih in umetnostih, ljuti razkrinkovalec starih podedovanih laži, idej in oblik, borec z bogom in ljudmi, največji in najiskrenejši prijatelj možá in vsega, kar je možko, smelo in odkrito — to je zame simbol-predhodnik novega bodočega človeka, tistega, ki pride za nami, iščočo, neorientirano deco razpadajoče in že napol razpadle dobe.

Fran Albrecht.

Čehov.

Anton Pavlovič Čehov se je rodil leta 1860. in umrl 1905. za jetiko. Študiral je v zelo bednih razmerah v Moskvi medicino, toda tega poklica ni izvrševal, temveč se je posvetil popolnoma literaturi.

Postal je kmalu eden najpriljubljenejših beletristov, dasi ga kritika dolgo časa ni hotela priznati. Kot dramatik je prehodil trnjevo pot in šele tik pred smrtjo prišel do uspeha.

Njegova sedaj tako znamenita drama „Utva“ je v Petrogradu popolnoma propadla. Čehov, ki je bil pri premijeri navzoč, je med predstavo užaljen zapustil gledališče in sklenil, da nikoli več ne napiše drame. Ko je pozneje Stanislavskij osnoval z Nemirovičem Dančenkom Umetniško gledališče, je prišla po prizadevanju poslednjega „Utva“ med prvimi deli na repertoar. Zanimivo je, da se je „Utve“ branil sam Stanislavskij, češ, da je ne razume. Vendar je dosegla „Utva“ v njegovem gledališču nepričakovan uspeh. V spomin sijajne zmage Čehova krasi še dandanašnji zastor Umetniškega gledališča majhna, bela utva.

Čehov se je takrat zdravil v Jalti. Na zahtevo občinstva so mu poslali še med predstavo pozdravno brzojavko. Uspeh ga je zelo razveselil in vrnil se je k drami. V kratkih presledkih je napisal „Srička Vanjo“, „Tri sestre“ in svoje glavno dramatično delo „Črešnjev vrt“. Vsa dela je vprizorilo „Umetniško gledališče“, ki je s temi predstavami doseglo vrhunec svoje slave in si zaslužilo med občinstvom naziv — „gledališče Čehova“.

Poleg dram in enodejank, kot „Medved“, „Snubač“, „Jubilej“ je vprizorilo Umetniško gledališče tudi celo vrsto novel in povesti Čehova. Tudi povesti in novele so naredile z odra na občinstvo globok vtis in jih nahajamo dandanes na repertoarju skoro vseh gledališč. Ena takih novel je „Kirurgija“. S tem se bo naše občinstvo seznanilo z ruskim načinom vprizarjanja novel Čehova.

P. G.

A. Lopez

Ženske uloge v hlačah.

Zasedba ulog enega spola z osebami drugega je tako stara, kot je stara zgodovina gledališča. Grki in republikanski Rim, katoliške države srednjega veka in del Shakespearjeve dobe niso poznali igralk. — Ženske uloge so igrali moški, kot pevke pa so nastopali falsefisti. Vzrok tiči v socijalnem naziranju in v moralnih načelih tistih dob.

S trenutkom pa, ko ji je bil dostop na deske omogočen, je zavzela ženska vse, kar je bilo njenega in še nekoliko več. Najprej so zasedali z deklicami uloge otrok in dečkov. Ker pa zahtevajo te uloge večinoma zrelega talenta, so prešle kmalu v roke odraslih igralk. Nato se je delokrog v hlačah širil in se tako razširil, da si dandanes težko predstavljamo, da bi nekatere moške uloge igrali res moški. Vzemimo samo slučaje iz momentanega repetoarja: Spaka in Oberona v „Snu kresne noči“, Kerubina v „Figaru“. Poizkusi z ženskami so se večinoma posrečili in pisatelji so pričeli sami računati s tem novim sredstvom.

V Shakespearjevi veseloigri „Kar hočete“ igra Viola ulogo svojega brata tako imenitno, da ji celo Olivija veruje in jo ljubi kot pravega moškega. Tako je nastalo nebroj novih verzij. Beethoven in Strauss v Fideliju in Rosenkavalirju imata ženske v glavnih moških partijah — da ne govorim o „Hoffmannovih pripovedkah“ (Nicolaj) in o „Mignon“, ter o ogromnem številu operet, ki kradejo moškemu hlače. —

Nastane vprašanje, če so take menjave opravičene. Če so opravičene tudi tedaj, ako imamo primerne mlade moške moči. Ako analiziramo ulogo Spaka v „Snu kresne noči“, opazimo celo vrsto hudomušnosti, gibčnosti, porednosti, in vzlic temu da je Spak — Spak, to se pravi bitje moškega spola, ga igralec nikoli ne bo izčrpal, podal vseh njegovih vrlin tako izčrpno kot jih lahko ženska, ker so vse lastnosti Spakove zastopane v ogromno večji množini v ženski. — O Oberonu v „Snu kresne noči“ bi bilo lažje govoriti, a dvomim, da bi katerikoli moški mogel podati vso eteričnost figure in značaja, kot stori to lahko ženska. Mogoče je — a taki igralci so redki.

Ženske so poizkušale svojo srečo tudi v resnih ulogah. Hamlet in Romeo so bili svojedobno v modi pri ženskah. Videl sem Saro Bernhardovo igrati plemenitega danskega princa, vendar njegove sive misli in njegove filozofične špekulacije imajo tako malo ženstvenega, da so me odbijale.

Torej naj ima mož kar je njegovega in ženska kar je ženskega in še za nameček sredino. Ta sredina, ti mladi ljudje se ji bodo posrečili gotovo vedno bolj kot moškemu, zakaj mladi ljudje so čustvo, in čustvo je ženska.

Ljubljana se spominja iz lanske sezone „Korenčka“, katerega je kreirala prva Susanne Deprès — v Ljubljani pa igrala gna Danilova. Nadalje razni principi v Snegulčicah, Trnojčicah, Pepelkah. Nekateri pa se bodo morda spominjali, ko so igrale znameniti tercet v „Lumpaciju Vagabundu“ (krojača, črevljarja, mizarja) gospe A. Danilova, Poljakova in Nigrinova.

Kot znamenite ženske vloge v hlačah veljajo in se tudi vedno dobro uveljavijo, Persiné v Rostandovi „Les Romanesques“, mladi Napoleon v L'aiglon istega pisatelja in Vittorino v Schönthanovi komediji Renaissance. Osip Šest.

Cene prostorom

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	24 K	30 K
„ II. – III. vrste	20 „	26 „
„ IV. – IX. vrste	18 „	22 „
„ X. – XIII. vrste	14 „	18 „
Dijaško stojišče	3 „	3 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	100 „	140 „
Balkonske lože za 4 osebe	70 „	100 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	20 „	25 „
Nadaljne vstopnice v		
balkonskih ložah	15 „	20 „

Balkon

Sedež I. vrste	15 „	18 „
„ II. – III. vrste	10 „	14 „

Galerija

Sedež I. vrste	7 „	8 „
„ II. – V. vrste	6 „	6 „
Stojišče	2 „	2 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (**operno gledališče**) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure proti 10% **povišku** in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene.

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lab, Anton Lajović, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.